

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1887. Första Kammaren. N:o 6.

Fredagen den 18 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.

Anmäldes och bordlades statsutskottets utlåtanden:

N:o 9, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, bro- och hamnbyggnader, vattenkommunikationer och torrläggning af vattensjuka marker samt angående villkoren för sådana statsbidrags äfvensom odlingslåns åtnjutande;

N:o 10, angående statsanslag till fullbordande af hamnbyggnaden vid Stora Rör å Öland;

N:o 11, i anledning af väckta motioner om bildande af en fond till underlättande af laga skiften i riket; och

N:o 12, i anledning af väckt motion om inköp för statens räkning af jordbruksfastigheter och upptagande af ett inhemskt lån för sådant ändamål; samt

Lagutskottets utlåtanden:

N:o 11, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t om framläggande af förslag till lag om afveckling medelst administration af gäldbundet bo; och

N:o 12, i anledning af väckta motioner om ändring i lagen angående skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af tingshus och häradsfångelse den 26 september 1884.

Föredrogos och hänvisades till bevillningsutskottet Kongl. Maj:ts nedannämnda, den 16 innevarande februari bordlagda propositioner till Riksdagen:

1:o rörande förändrad lydelse af åtskilliga paragrafer i förordningen angående Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden af den 29 maj 1874; samt

Första Kammarens Prot. 1887. N:o 6.

2:o angående förlängning af den mellan de förenade rikena och Spanien den 15 mars 1883 afslutade handelstraktat.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran följande, den 16 i denna månad bordlagda ärenden, nemligen: statsutskottets utlåtanden n:is 6 och 8, lagutskottets utlåtanden n:is 7—10 samt Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 1.

Justerades ett protokollsutdrag för detta sammanträde, hvarefter Kammaren åtskildes kl. 2,06 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.

Lördagen den 19 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 12 i denna månad.

Anmäldes och bordlades bevillningsutskottets betänkande n:o 1, angående vissa delar af tullbevillningen.

Föredrogos å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 16 och 18 innevarande februari bordlagda utlåtande n:o 6, i anledning af Riksdagens år 1886 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1884.

§§ 1—3.

Kammaren biföll hvad utskottet hemstält.

§ 4.

Herr vice Talmannen: Då denna punkt i utskottets betänkande icke innehåller något annat än en anmälan och således icke kan föranleda annan åtgärd än att läggas till handlingarne, har jag naturligtvis icke något särskildt yrkande att framställa, men då utskottet yttrat att utskottet anser den af landbruksakademiens förvaltningskomité öfver revisorernas förevarande framställning afgifna förklaring icke vara tillfredsställande, anhåller jag att i anledning deraf få yttra några ord. Revisorernas anmärkning går ut derpå, att efter de förändringar, som på senare tider blifvit vidtagna vid experimentalfältet, för landbruksafdelningen återstode endast omkring 25 tunnland jord och att således större delen af det till experimentalfält upplåtne område användts till en handelsträdgård och alltså till annat ändamål än dermed ursprungligen varit afsedt, nemligen ett ordnad jordbruk, som för den enskilde landbrukaren kunde utgöra ett föredöme i afseende på efterföljansvärda arbetsmetoder.

Jag tillåter mig i anledning häraf fästa uppmärksamheten vid det förhållande, att, med den omfattning och utveckling jordbruket i vårt land erhållit, det icke läser kunna förväntas att landbruksakademiens experimentalfält, äfven med den utsträckning det hade, innan ett ytterligare antal tunnland jord lades till trädgårdsafdelningen, skulle kunna uppfylla nämnda ändamål. Det är under alla förhållanden omöjligt, om man med ett ordnad jordbruk afser ett ekonomiskt ordnad jordbruk, ty de försök, som skola anställas vid experimentalfältet och för hvilka detta just är tillkommet, fordra helt andra arbetsmetoder och behandlingsätt än ett jordbruk i större skala. Förvaltningskomitén har derfor ansett det vara sin skyldighet att tillse, att experimentalfältet, i öfverensstämmelse med hvad i andra kulturländer äfven är förhållandet, fått användas för sådana försök, som fordra en mycket hög grad af noggrannhet och stödjas på vetenskaplig grund; och komitén skulle ansett sig hafva gjort sig skyldig till den anmärkning, att fältet och dess förvaltning bibehållits på en antyqverad ståndpunkt, om komitén icke förfarit på sådant sätt. För detta ändamåls vinnande är det område, som för närvarande är anslaget till landbruksafdelningen, fullt tillräckligt, hvilket en hvar af statsutskottets i jordbruk kunnige ledamöter kunnat förvissa sig om genom ett besök på experimentalfältet och inhemtande af närmare kännedom om de åtgärder, som der vidtagits.

Härtill kommer en annan omständighet, som icke får lemnas ur sigte. Till försöks anställande har anvisats åt akademien ett anslag å 3,000 kronor, som förut var fördeladt mellan den kemiska anstalten och landbruksafdelningen, men som nu, efter den växtfysiologiska anstaltens tillkomst, blifvit fördeladt i tre lika delar. Om försök i så stor skala, som det gamla området för landbruksafdelningen medgäfv, skulle för denna afdelning anställas, skulle nämnda anslag blifva i högsta grad otillräckligt. Erfarenheten har i det fallet redan ådagalagt detta förhållande. Trädgårdsafdelningen har lemnat en mycket betydlig behållning till fältets förvaltning, och detta bidrag har åtgått till landbruksafdelningen; och har akademien derutöfver för den-

Om förvaltningen af landbruksakademiens experimentalfält.

Om förvaltningen af landbruksakademiens experimentalfält. (Forts.)

samma tillskjutit icke obetydligt af egna medel. Skulle detta system i större mått, än komitén ansett för det med experimentalfältet afsedda ändamål lämpligt, hafva fortgått, skulle den oeftergifliga följden deraf blifvit, att komitén och akademien nödgats hos Kongl. Maj:t anhålla om ökad anslag.

Resultatet af ett handlingssätt, sådant som revisorerne fordrat, skulle således blifva, att experimentalfältet icke komme att medföra den nytta och det gagn det enligt sitt ändamål bör göra, och tillika, då kostnaderna skulle blifva betydligt större än nu, komma att påfordra ökad anslag.

Herr Hugo Tamm: Som herrarne af det föreliggande betänkandet torde inhemtat, gäller revisorerernas anmärkning det förhållande, att det anslag, som år 1857 beviljades »för att sätta akademien i tillfälle att på den åt akademien upplåtna jordegendom dels föregå den enskilde landbrukaren med efterföljansvärda arbetsmetoder, dels ock att i försöksväg teoretiskt och praktiskt arbeta på dessa metoders fullkommande,» icke för sagda ändamål numera användts. I det svar, som på denna anmärkning afgifvits, har landbruksakademiens förvaltningskomité till en början erinrat, att den ifrågavarande lägenheten, för hvars nyttjande akademien till Djurgårdens kassa erlade arrende, icke kunde anses vara en sådan statsverket tillhörande egendom, öfver hvars användning Riksdagens revisorer egde att verkställa granskning. Det är egentligen detta svar, som utskottet funnit icke vara tillfredsställande. Vål må det vara sant, att revisorerne icke hafva att yttra sig öfver egendomens användning, men deremot synes det mig tillkomma revisorerne att utöfva granskning öfver, huruvida ett gifvet anslag användes i enlighet med det ändamål, hvartill det bestämts skola utgå.

Af den föregående talaren har nyss lemnats det svar på revisorerernas anmärkning, att nyare tiders kraf fordrade olika användningssätt af experimentalfältet, och att den areal, som användes till erforderliga försök inom landbruksafdelningen, är dertill fullt tillräcklig, hvarjemte påpekats, att det ansetts med god hushållning förenligt, att den öfriga delen af egendomen användes så ekonomiskt som verkliga skett. Om detta har utskottet icke velat uttala sig, utan alldeles undanskjutit frågan, om den följda planen är riktig eller icke, och egentligen endast hållit sig till det förenämnda svaret, som utskottet ansett icke vara fullt tillfredsställande.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, och ifrågavarande § lades till handlingarna.

§ 5.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 6.

Angående redovisningen af stämpelmedlen.

Herr Hasselrot: Då den anmärkning, som i denna punkt omhandlas, i någon mån och kanske icke oväsentligt berör det sätt,

hvarpå landtdomarne sköta stämpelpappersuppbörden, anser jag mig böra lemna några upplysningar i ämnet. Såsom kammarens ledamöter torde erinra sig, anmärka revisorerne det förhållande, att man under årens lopp förmärkt, att den redovisning af stämpelpappersmedel, som åligger vederbörande stämpelpappersförsäljare, utfaller i väsentlig mån olika, så att vida större del af dessa medel inflyter under sista kvartalet än under de föregående. Då föreskrifvet är, att denna redovisning skall ske kvartalsvis, inom 14 dagar efter hvarje kvartal, har man antagit att försummelse här föreligger och derom framställt anmärkning, som haft till följd ett cirkulär från statskontoret i ämnet. Jag ber att i detta afseende få redogöra för förhållandena i verkligheten. Den största delen af stämpelpappersuppbörden, som sker genom landtdomarne, utgöres af stämpelbeloppet för köpebref å fast egendom, hvilka inlemnas till domstolarne för lagfarts vinnande. Då numera icke finnes något tvång för köpare af fastighet att lagfara sitt fång inom viss tid, ingifvas i allmänhet köpebref för erhållande af lagfart vid den tid af året, då köparne hafva lättast att anskaffa penningar, framför allt då fråga är om större belopp. Till följd häraf inlemnas på landet den allra största delen vid höstetingen, och på grund häraf inflyter äfven den största delen af stämpelpappersmedlen under sista delen af året. I en domsaga, som jag känner närmare till och der jag vet att intet obehörigt dröjsmål med redovisningen för stämpelpappersuppbörden eger rum, har jag gjort en kalkyl i detta hänseende. Uppbörden derstädes gick till omkring 22,000 kronor för hela året. Deraf inflöto, allt i runda tal, under första kvartalet 3,000 kronor, under andra kvartalet 4,000 kronor, under tredje kvartalet 5,000 kronor och under fjerde kvartalet 10,000 kronor, eller nära hälften af årets uppbörd. Den, som icke känner dessa förhållanden, skulle tro att ifrågavarande domare obehörigt hållit på medlen till sista kvartalet. Jag har velat nämna detta, icke för att klandra revisorerne för anmärkningen, hvartill de haft fullt skäl, och icke heller för att påstå att icke försummelse eger rum i ett eller annat, kanske flera, fall, utan endast för att förebygga den uppfattningen, att i detta fall ett missförhållande gjort sig gällande i vidsträcktare mån än förhållandet verkligen varit.

Jag har intet yrkande att framställa.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll Kammaren hvad utskottet i förevarande § hemställt.

§§ 7 och 8.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

§ 9.

Herr statsrådet Hammarskjöld: Hvad statsutskottet i denna punkt föreslagit är af temligen oskyldig beskaffenhet. Det kan derfor vara mig någorlunda likgiltigt, vid hvilket beslut Kammaren

Angående redovisningen af stämpelmedlen.
(Forts.)

Angående komitén för den tekniska undervisningen.

Angående
komitén för
den tekniska
undervis-
ningen.
(Forts.)

stannar. Emellertid har jag ansett mig böra i ämnet meddela några upplysningar.

Utskottets förslag innefattar att Kongl. Maj:t skulle hafva gifvit två särskilda uppdrag åt komitén för den tekniska undervisningens ordnande. Det ena att afgifva förslag till fördelning af anslaget till de tekniska söndags- och aftonskolorna. Detta eger sin rigtighet. Då på extra stat under många år blifvit uppfördt ett anslag till dessa skolor, och då ansökningar hvarje år inkommit från olika kommuner om andel i anslaget, hvarvid redogörelser lemnats för anordningarna i de särskilda skolorna, har det varit nödvändigt att af sakkunniga personer få en utredning, om anordningarna varit tillfredsställande, samt om och i hvad mån de särskilda skolorna således förtjenade statsanslag. För detta ändamål har man vänt sig till de personer, som måste anses vara mest sakkunnige, nemligen de som först uppgjort förslag till bestämmelser rörande söndags- och aftonskolor, eller herrar Fock, Dahlander och Jacobsson. Nu kunde man visserligen gått till väga på det sätt, att man uppdragit namneligen åt dessa tre personer att granska de inkomna ansökningarna och deröfver afgifva utlåtande, men man har i stället af gammal vana använt den formen att man gifvit uppdraget åt komitén för den tekniska undervisningens ordnande, det vill säga just bemalte tre personer. I sak betyder detta detsamma. År 1886 har Kongl. Maj:t emellertid *icke* tillvägagått på detta sätt utan lemnat uppdraget åt professor Jacobsson ensam, och han har också inkommit med förslag till fördelning af ifrågavarande anslag.

Det andra uppdraget, som utskottet ansett att komitén skulle fått, är *inspektionen* af de tekniska söndags- och aftonskolorna. Något sådant uppdrag har komitén icke haft. Kongl. Maj:t har icke uppdragit åt komitén att inspektera dessa skolor, men en af komiténs ledamöter, professor Jacobsson, har under flera år användts till att resa omkring för att tillse, huru det varit stäldt med teckningsundervisningen vid de allmänna läroverken, och har då fått uppdrag att på samma gång inspektera söndags- och aftonskolorna. Det kan naturligtvis icke vara statsutskottets mening att man för denna mycket behöfliga inspektion icke skulle få använda någon af de personer, som en gång suttit i komitén för den tekniska undervisningens ordnande. Dessa personer måste just till följd af detta sitt uppdrag vara särdeles lämpliga att verkställa en sådan inspektion. Att en inspektion är nödig har Riksdagen sjelf erkänt, då Riksdagen förra året beviljade förhöjdt anslag, särskildt för att derigenom skulle kunna åstadkommas inspektion af de tekniska söndags- och aftonskolorna. Att nu ingå med en skrifvelse till Kongl. Maj:t och begära att Kongl. Maj:t icke vidare måtte gifva ifrågavarande komité ett uppdrag, som komitén aldrig haft, går visserligen för sig men förefaller dock temligen egendomligt.

Det är dessa upplysningar, som jag ansett mig skyldig lemna Kammaren.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande § hemställt och, då härå

hördes flera nekande svar, sedermera på afslag å utskottets hemställan; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

§§ 10 och 11.

Kammaren biföll hvad utskottet hemställt.

§§ 12 och 13.

Lades till handlingarna.

Föredrogs å nyo och godkändes statsutskottets den 16 och 18 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 8, i anledning af väckt motion om ändring i vilkoren för kronohemmanet Norrbackas upplåtande till styrelsen för sällskapet Eugeniahemmet.

Föredrogs å nyo lagutskottets den 16 och 18 innevarande februari bordlagda utlåtande n:o 7, i anledning af väckt motion om ändradt sätt för offentliggörande af allmänna kungörelser och tillkännagifvanden.

*Ifrågasatt
ändring i
sättet för all-
männa kungörel-
sers
offentliggö-
rande.*

Herr Bergström: Utskottets hemställan i första punkten har till följd af förbiseende kommit att få en mindre lycklig affattning, icke i sakligt men i formelt hänseende. Vid sådant förhållande hemställer jag, att Kammaren ville till utskottet återförvisa betänkandet, icke allenast hvad angår denna punkt utan äfven i fråga om andra punkten, det vill säga återremittera betänkandet i dess helhet till lagutskottet. Enahanda framställning kommer att göras eller är kanske redan gjord i Andra Kammaren.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes propositioner, först på godkännande af ifrågavarande utlåtande och sedan derpå att det samma skulle till lagutskottet återförvisas; och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

Föredrogs å nyo lagutskottets den 16 och 18 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 8, i anledning af väckt motion om införande af obligatoriskt civiläktenskap.

*Om infö-
rande af
obligatoriskt
civil-
äktenskap.*

Herr Hedlund: Till en början vill jag nämna, att jag icke kommer att begära afslag å utskottets hemställan, men det ligger dock något i denna vigtiga sak och i det sätt, hvarpå utskottet motiverat sitt betänkande, som nödgar mig att taga Kammarens uppmärksamhet i anspråk för några ögonblick. Denna fråga om det borgerliga äktenskapet är, som

Om införande af obligatoriskt civil-äktenskap.
(Forts.)

vi veta, gammal i Sverige och har särskildt fått sin tyngdpunkt genom de olika trosbekännelserna. Staten har steg för steg nödgats medgifva olika trosbekännare rätt att ingå äktenskap under borgerlig form och äfven vidtagit steg i samma riktning i afseende å dem, som icke skiljt sig från kyrkan. Sålunda har staten erkänt den fulla giltigheten af ett inför borgerlig myndighet ingånget äktenskap, och då står naturligtvis den frågan nära: Hvarför kan icke denna rättighet att ingå äktenskap under nämnda form vara gällande för *alla* trosbekännare eller alla statens medborgare? På den frågan har staten icke gifvit något tillfredsställande svar. Utskottet har medgifvit, hvad också motionären riktigt påvisat, att äktenskapet är en, såsom utskottet säger, »hufvudsakligen borgerlig inrättning». Om utskottet stått på strängt luthersk grund, skulle utskottet hafva uteslutit ordet »hufvudsakligen», ty Luther har uttryckligen förklarad äktenskapet vara en borgerlig inrättning. Det finnes då icke något skäl, hvarför icke en sådan frihet, som den, hvarom här är fråga, skulle få vara öppen för alla landets medborgare.

Men derifrån är steget till att göra denna samma form för äktenskapet *obligatorisk för alla* mycket stort, och det steget skulle jag för min del, icke, om jag hade lagstiftningen i min hand, våga taga. På saker skulle väcka större missnöje inom vårt land, särskildt bland vår allmoge, än om föreskrift meddelades, att det skulle åligga enhver att inför borgerlig myndighet undergå de äktenskapliga formerna, innan man finge gå till prästen för att erhålla vigsel. Endast de lokala förhållandena skulle härför utgöra stora hinder. Det är visserligen sant, att detta är föreskrifvet i andra både katolska och protestantiska länder, särskildt i det protestantiska Tyskland. Inom vårt land föreställer jag mig dock att man skulle kraftigt protestera mot ett sådant tvång. — Frågan föreligger för närvarande i Norge. Äfven der finnas personer, som ifrå för ett obligatoriskt borgerligt äktenskap, hufvudsakligen af det skäl, att i annat fall det blott borgerliga äktenskapet icke skulle hållas i samma aktning och vördnad som det med kyrklig vigsel bekräftade. Icke för ty hafva många af de strängaste ifrarne för detta tvång fått gifva vika och inskränka sina yrkanden till valförlag. Presterskapet i Norge har, likasom vårt eget presterskap i allmänhet, varit emot det, men dock så till vida tagit hänsyn till tidsförhållandena, att de medgifvit så kallade nödciviläktenskap, en fråga, som afhandlades på ett kyrkomöte i Norge sistlidna års sommar. Detta förslag har dock, med fog, mycket ogillats från andra sidan.

Utskottet har, synes mig, ej tillräckligt skiljt emellan den presterliga välsignelsen öfver ett ingånget äktenskap och den form, hvaruti vigseln nu förrättas såsom konstituerande för det äktenskapliga aftalet. Deruti ligger dock en väsentlig åtskillnad. Man har ofta bevittnat, huru personer, hvilka ingått sitt äktenskap inför magistraten, varit ganska angelägna om att sedan genom någon prest få sin förening högtidligen välsignad genom bön och åkallan. Detta är kyrklig, eller presterlig *välsignelse*, under det löftet inför den borgerliga myndigheten varit det konstituerande. Ett sådant förfarande ligger det fromma sinnet så nära, att jag föreställer mig det högst få skulle

undandraga sig det, men de, som icke önska vara med derom, böra icke genom tvång åläggas iakttagande af religiösa former, enär allt tvång på religionens område lätt leder till skrymteri.

*Om infö-
rande af
obligatoriskt
civil-
äktenskap.
(Forts.)*

Utskottet talar om att vi, såsom tillhörande en kristen stat, borde hålla på den presterliga bekräftelsen af äktenskapet. Det finnes dock fromme män, hvilka icke vilja kännas vid uttrycket »kristlig stat». Man kan säga om den enskilde att han är kristen, men icke om staten. Möjligen om kyrkan, såsom sådan, men lika litet kan man tala om kristen stat, som om kristen kommun, kristen Riksdag, kristet landtbruksmöte och så vidare. Uttrycket är, synes mig, ej korrekt. Det ligger dock ej ringa vikt vid just uttrycket, och näppeligen har staten mera obilligt ingripit på kyrkans eller den enskilde religionsbekännarens område, än genom den uppfattningen af en så kallad kristen stat, som inneburit, att hvar och en, hvilken icke hyllade statens trosbekännelse, varit stäld utom samhället.

Utskottet har vidare sagt att icke någon behöfde taga anstöt deraf, att, om han vill ingå äktenskap, detta skall ske inför en kyrkans tjenare med uttalande af den religiösa välsignelsen. Hvad den ene eller andre tager anstöt af, det kunna vi ej bedöma. Vi äro mycket ömtåliga med samvetet i vissa punkter, i andra åter låta vi sådana skrupler icke besvara oss. Det ligger dock något i den kyrkliga formen, som mången gång kan vara ganska stötande, nemligen själfva de ordalag, hvaruti till exempel en brudvigsel är affattad. Huru vackra och värtaliga de än hos oss äro — de hafva som bekant till upphofsman den store Wallin — så synas de dock egentligen skrifu för personer i vissa lyckliga samhällsförhållanden och måste icke sällan förefalla såsom en bitter ironi för dem, som lefva i mindre lyckliga omständigheter.

Jag har tillåtit mig att återkomma till detta ämne, hvilket jag äfven en gång i medkammaren något berört. Det är nemligen en egen omständighet med denna vigsel. Den har blifvit en förrättning af så djupt inrotad betydelse i vårt folks sinne och föreställning, att en rubbning deri på tvångets väg icke torde utan stor svårighet kunna försiggå.

Men det behöfdes århundraden, innan vigseln vann insteg inom den kristna kyrkan. Först omkring 800 år efter Kristus lät Karl den store strängt påbjuda, att äktenskap skulle med vigsel fullbordas. Detta vann dock ganska liten anklang och icke förr än 200 år senare gjorde en byzantinsk kejsare vigseln obligatorisk och konstituerande för äktenskapet, så att intet sådant skulle vara giltigt, som ej med vigsel blifvit ingånget, men ännu behöfdes åtskilliga århundraden, innan vigseln upphöjdes till sakrament.

Men trots detta och trots den ifver, hvarmed presterna sökte få de verldsliga myndigheterna att gifva kraft åt påbuden, vågade man dock icke vid det tridentinska mötet på medlet af 1500-talet förklara för ogiltiga de många äktenskap, som ingåtts utan presterlig vigsel. Sålunda dröjde det 1 1/2 årtusende efter Kristus, innan man lyckades göra vigseln till konstituerande för äktenskapet. Våra germaniska förfäder dröjde kanske längst af alla, innan de underkastade sig den. Äktenskapet var enligt våra gamla lagar och ännu i Kri-

Om infö-
rande af
obligatoriskt
civil-
äktenskap.
(Forts.)

stophers landslag en ren familjeangelägenhet. Fadern eller giftoman-
nen »gaf» sin dotter åt en man, hvarifrån härleder sig uttrycket gifv-
mål eller »giftermål». Och när äktenskapet sålunda blifvit inom fa-
miljen ingånget, hette det, att det skulle med vigsel beseglas, hvilket
icke betydde att det eljest vore ogiltigt, utan endast att uraktlåtenhet
i detta afseende kostade några markers böter till biskopen.

Ännu i dag qvarstå i våra lagar dessa urgamla bestämmelser.
Ty det är det egendomliga med vår lag att den, ensam bland alla,
ännu står kvar på urgammal germanisk grund. 1734 års lag bibehåller
fortfarande de gamla formerna för äktenskaps ingående, hvilka
ej kunna annat än synas oss ganska naiva. Så till exempel heter det:
»vill man hjonelag bygga; då skall han mö af hennes giftoman begära
och ej med våld taga, eller hemligen till sig locka.» Går man vi-
dare i denna lag påträffas samma bestämmelser, som grunda sig på
den gamla germaniska lagstiftningen. Der står nemligen i 3 kapitlet
9 § giftermålsbalken: »häfdar man sin fästeqvinna då är det ett äk-
tenskap, som skall *fullbordas* med vigsel. — — Undandrager han sig
vigsel — — varde hon då förklarad för hans äkta hustru — — —
Der förutsättes trolofning och huru den skall försiggå derom säger
samma balk i 4 kap. att dervid böra fyra vittnen när vara.»
Flytta de båda tillsammans, då är det ett äktenskap, som med vigsel
skall fullkomnas. Ännu klarare framträder detta i 5 kap. 1 §, som
lyder så: »afnar man barn med sin fästeqvinna, eller under äktenskaps-
löfte — — —; de barn äro äkta barn, och qvinnan njuter laggift hustrus
rätt.»

Dessa äktenskap äro alltså fullständigt oberoende af så väl kyrklig
som borgerlig myndighet, stå, som sagdt, på gammal germanisk grund och
äro lika oupplösliga, som om de ingåtts under lagligen gällande former.

Emellertid har som bekant detta förhållande väckt stora svårig-
heter särskildt hos de baptistiske separatisterna. De vigdes icke, men
ingingo sitt äktenskap under mycket högtidliga former. Bruden in-
trädde med slöja och krans, presten på något afstånd, församlingen
högtidsklädd, psalmer sjöngos och ringarne vexlades. Nog torde väl
detta hållas för fullt lagligt äktenskap, men likväl föranledde det be-
kymmer hos mången, och särskildt därför, att en viss osäkerhet rådde
i fråga om barnens arfsrätt.

Jag kan dock ej förstå, huru man ens i någon mån kunnat ifrå-
gasätta giltigheten af ett dylikt äktenskap, der ett trolofvadt par i
församlingens närvaro ingått sin förening.

Men här tillkommer en annan omständighet af ganska stort in-
tresse. Inom ett sålunda ingånget äktenskap — jag håller det nem-
ligen för ett sådant — skulle, såvidt jag förstår, mannen icke vara
målsman för hustrun. Ty det heter i 9 kap. 1 § giftermålsbal-
ken: »sedan man och qvinna *sammanvigde* äro, då är han hennes rätte
målsman», och i kongl. förordningen den 31 oktober 1873 om bor-
gerliga äktenskap att dessa hafva full giltighet, ändock att vigsel ej
äkommer.

Men antag att personer ingått äktenskap på ofvan nämnda sätt.
Då lärer mannen icke vara målsman för henne, hvarigenom hon också
undgår det tvång och de faror, som det absoluta målsmanskapet innebär.

Vi stå här inför en mycket viktig fråga. Hela den samtida litteraturen är uppfylld af skildringar rörande de sexuella förhållandena, och det lider intet tvifvel att icke man går i den riktningen att dessa tvångsförbindelser, som så ofta bestämmas af konventionella förhållanden och dölja i sitt sköte mycken djup osedlighet, om också icke under denna, så åtminstone under en ej alltför aflägsen tid komma att i vidsträckt kretsar utdömas. Men vill man undvika alltför svåra brytningar härutinnan, så finnes blott ett enda sätt, och detta är *friheten*.

Om införande af obligatoriskt civil-äktenskap.
(Forts.)

Öppna åt människorna en större frihet att ordna sina rent privata eller familjeförhållanden på ett sätt, som ej strider mot god ordning eller stöter någons samvete. Gif dem en sådan frihet, och jag tror att många brytningar skulle derigenom kunna undvikas och utvecklingen gå med lugnare böljslag än eljest. Af detta skäl önskar jag upprigtigt, att det måtte blifva ett fritt borgerligt äktenskap, och att de som vilja ingå ett sådant måtte få kunna göra det. Jag tror ej att det under denna tid blir många, dock tillräckligt om det endast blir några få, ty här som i många andra förhållanden kan ett obetydligt tvång vålla stor skada, under det att om tvånget borttages äfven skadan aflägsnas.

Vi stå, som sagdt, i detta fall inför en vändning i föreställningssättet och tvifvelsutän äfven inför förändrade former. Det är sedvänjorna och icke hvarken lagens eller kyrkans öfvermakt, som nu på detta område hufvudsakligen beherska folket. Men sedvänjorna och föreställningssätten kunna ändras genom nya inflytelser, och på det området verkar just litteraturen, den litteratur, som man plär kalla osedlig och sönderbrytande, men hvilken dock i många afseenden synes mig hvila på en djupt sedlig grund.

Jag slutar med att uttala den önskan, att när utskottets utlåtande i år icke kunnat blifva annat än afstyrkande det obligatoriska civiläktenskapet, vi måtte till en annan riksdag återfå det i den form, som lagutskottet förut afstyrkt, nemligen i det fria borgerliga äktenskapet. Den konsekvens, som utskottet ansett vara större i tvånget än i friheten, är något som jag nu icke vill analysera, men som jag omöjligen kan godkänna.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, och det föredragna utlåtandet godkändes.

Föredrogs å nyo lagutskottets den 16 och 18 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 9, i anledning af väckt motion om ändrad lagstiftning i fråga om borgen.

Ifrågasatt ändring af lagstiftningen angående borgen.

Herr af Burén: Utan att vilja eller kunna ingå uti någon granskning af motionen och lagutskottets utlåtande n:o 9, måste hvar och en villigt medgifva att sjelfva saken är i högsta måtto behjertansvärd.

*Ifrågasatt
ändring af
lagstiftning-
en angä-
ende borgen.
(Forts.)*

Det kan väl näppeligen frångås att stora olyckor kunnat förekommas, om borgenssystemet ej funnits till eller en gång infördt, om det på något sätt skulle kunna inskränkas.

Borgen såsom för egen skuld tillstodder fordringsegare, såsom det nu är, att lagsöka löftesmannen innan ens låntagaren blifvit sökt och uti borgen, en för alla och alla för en, kan en tagas för hufvudet och ruineras, innan de andra ens lagsökts.

Mig förefalla dessa stadganden vara allt för hårda —, då synes mig vexlarne, som förvisso i affärlifvet ej kunna undvaras, vara att föredraga, emedan der måste acceptanten i första rummet betala och de andra, som skrifvit på vexeln, först i andra och tredje rummet.

Det borde vara tillräckligt att låna mot säkerhet af pant, in-teckning och annat hypotek, och skulle namnsäkerhet tillåtas, så borde, efter mitt förmenande, så väl låntagare, som löftesman tillförbindas att aflemna skriftlig och bestyrkt uppgift på sin affärsställning.

Å andra sidan kan jag ej utan borgen eller annan säkerhet uti våra bankinrättningar få låna penningar på mitt eget namn, min kredit och min affärsställning må vara huru god som helst.

Det måste möta stora svårigheter att få någon ändring härutinnan, då så erfarne män, som de, hvilka sitta uti lagutskottet, ej kunnat gifva annat utslag, än att motionen icke må vinna Riksdagens bifall. Jag måste böja mig härför, men har ej velat låta motionen helt förfalla utan att gifva min ringa mening tillkänna, då jag tror och är öfvertygad om att sjelfva saken är af stor vikt och tål väl att tänkas på. Kraftiga maningar härtill gifvas nu allt för ofta.

Blott för få dagar sedan offentliggjordes en konkurs, der tillgångarne utgjorde 46,605 kronor 10 öre, skulderna 9,201 kronor 32 öre och borgensförbindelser 663,360 kronor.

Herr Bergström: Herr grefve och talman! Då vi äro samlade här för att fatta beslut, men icke för att hålla talöfningar kunde jag, enär den förre talaren icke framställt något förslag, inskränka mig till att yrka bifall till utskottets hemställan. Men jag vill fästa den ärade talarens uppmärksamhet på att motionärerna visserligen klagat öfver verkningarna af den närvarande borgenslagstiftningen, men icke i något afseende angifvit, huru den borde ändras. Vid sådant förhållande kunde det icke falla utskottet in att, som motionärerna önskat, föreslå en skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan, att Kongl. Maj:t måtte framlägga förslag till ny lagstiftning om borgen, utan att dervid uppgifva, hvilka fel och brister vidlåda den gällande lagstiftningen.

Att ett sådant förslag som motionärernes framkommit må väcka undran; men ännu underligare skulle det förefallit, om ett sådant förslag vunnit något understöd.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, och ifrågavarande utlåtande godkändes.

Föredrogs å nyo och godkändes lagutskottets den 16 och 18 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 10, i anledning af väckta motioner om ändringar i strafflagen den 16 februari 1864.

Föredrogs å nyo Första Kammarens tillfälliga utskotts den 16 och 18 innevarande februari bordlagda utlåtande n:o 1, i anledning af väckt motion om beredande af högre pension åt indelta soldater.

Om beredande af högre pension åt indelta soldater.

Herr Söderberg: Samma skäl, som jag hade förlidet år för bifall till min motion, har jag fortfarande och ingen kan väl heller förneka, att de pensioner, som tilldelas den indelta stamsoldaten, äro alldeles för små. Utskottet har anmärkt, att soldaten vid afskedstagandet har en del af sin lön insatt i sparbanken. Det har han visserligen, två, högst tre hundra kronor. Men dessa penningar behöfver han använda för uppbyggande af ett litet hus å sitt torp eller dylikt. Dertill har han nu sin pension, 15 kronor. Det är dock en ganska liten summa, 15 kronor är ju icke mycket. Och det är just denna pensionsklass, som jag fäster min uppmärksamhet vid. Jag begär ju icke något annat, än att Riksdagen ville bifalla ett skrifvelse-förslag till Kongl. Maj:t med anhållan, att Kongl. Maj:t ville förbättra dessa soldaters pensionsvilkor. Jag förundrar mig öfver, att utskottet afslagit denna min billiga begäran, och jag yrkar bifall till min motion.

Herr Stråle, Wilhelm: Det förslag, som motionären framställt, kan väl synas vara ganska välmenande, men jag befarar, att förslaget är af mycket större omfattning, än mången vid första ögonkastet till äfventyrs torde finna. Det skulle ju väsentligen ingripa uti frågan om arméens tjänstbarhet, om man gäfvade premier för att soldater skulle länge kvarstanna i tjensten, då deremot nuvarande bemödanden gå ut på att söka minska tjenstetiden.

Vidare, kan det finnas något skäl att ifrågasätta ökade pensioner åt indelta soldater utan att äfven på samma gång tänka på att förskaffa de värfvade soldaterna samma förmån? Och slutligen kunde det ju i fråga om ersättning för skada, som träffat soldat i tjensten, med fullt fog invändas, att ett förslag i sådan syftning borde omfatta jemväl den värnpligtige, hvilken gör soldattjenst till följd af lagbud, då deremot den indelte och värfvade soldaten tjenstgör på grund af frivilligt aftal. Åberopande jemväl hvad utskottet i öfrigt anfört tillåter jag mig yrka bifall till utskottets betänkande.

Sedan öfverläggningen härmed slutats, gjordes enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på godkännande af ifrågasvarande utlåtande och vidare derpå att Kammarerna, med afslag å hvad utskottet deri hemställt, skulle bifalla den i ämnet väckta motionen, hvarefter propositionen på utlåtandets godkännande förnyades och förklarades vara med öfvervägande ja besvarad.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran statsutskottets under gårdagen bordlagda utlåtanden n:is 9—12 äfvensom lagutskottets samma dag bordlagda utlåtanden n:is 11 och 12.

Justerades tre protokollsutdrag för detta sammanträde, hvarefter Kammaren åtskildes kl. 12,09 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.
